

Jezus - het feest van Chanoeka in eigen persoon

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e schriftlezing: 1 Makkabeeën 4,36-59

2^e schriftlezing: Johannes 10,22-42

Gemeente van Jezus Christus,

‘Nog was de lamp van God niet uitgedoofd.’ Met deze woorden begint het verhaal van de roeping van Samuel, de kleine jongen die liggend in zijn bed de stem van God hoorde. Die lamp was de menora, de zevenarmige kandelaar, het licht dat altijd brandde ten teken van Gods aanwezigheid. De lamp van God stond in het Heilige, een gedeelte van de ontmoetingstent, later in de eerste tempel die door Salomo werd gebouwd, weer later in de tweede tempel, die gebouwd werd na de Babylonische ballingschap.

‘Nog was de lamp van God niet uitgedoofd.’ Bijna was God weggegaan, omdat niemand God meer zocht. Maar de Eeuwige bleef en blijft mensen zoeken, te beginnen met de kleine Samuel.

Tijdens het bewind van de Syriërs over Israël, in de 2^e eeuw voor Chr., dooft de Godslamp wel helemaal uit. Het wordt de joden verboden hun godsdienst uit te oefenen, de tempel wordt ontwijfd, er komt een beeld van de Griekse God Zeus te staan, er worden varkens geofferd. Maar de Joden komen in opstand, onder leiding van Juda de Maccabeeër. In het jaar 163 voor Chr. hebben zij de Syriërs verdreven en wordt de tempel in Jeruzalem gereinigd en opnieuw ingewijd. Een legende vertelt dat het licht op de zevenarmige kandelaar opnieuw ontstoken werd, het eeuwige licht, het gestage licht van het wonen van God onder de mensen. Maar er was maar zuivere olijfolie genoeg voor één dag, terwijl het acht dagen zou duren om nieuwe olie te persen. Toen gebeurde er een wonder: het licht bleef branden, acht dagen lang, de kleine hoeveelheid olie was voldoende om het licht van God blijvend te laten schijnen als teken van Gods aanwezigheid.

Sindsdien wordt het feest van de Inwijding, Chanoeka in het Hebreeuws, ieder jaar gevierd, om dankbaar te gedenken dat het licht van God niet te doven is.

Dit verhaal over het licht van God, en de heilige zalfolie waarmee de tempel werd gewijd en die gebruikt werd om het licht van God te laten branden – dit verhaal vormt de achtergrond van een gesprek dat Jezus voert met een groep Judeeërs. Ze bevinden zich in de tempel, in de zuilengang van Salomo. Het is Chanoeka, het feest van de herinwijding van de tempel.

Heel bewust laat Johannes dit gesprek over wie Jezus is – is hij de Messias, de gezalfde van God? –

plaatsvinden op deze plek en op dit tijdstip, omdat Johannes aan zijn lezers (ook aan ons dus) duidelijk wil maken dat Jezus het feest van Chanoeka in eigen persoon is, dat hij de vervulling van dit feest is. Johannes wil ons laten zien, dat Jezus het licht is, dat niet te doven is. Vanuit de opstanding gedacht gebruikt Johannes dit beeld. Jezus' levenslicht is door het duister niet verzwolgen. Zijn licht is weer opnieuw gaan stralen, door de dood heen.

Johannes wil met zijn zorgvuldig gecomponeerde verhaal aantonen, dat Jezus als een nieuwe tempel is, waarin het licht van Gods aanwezigheid helder straalt. En hij gebruikt nog een ander woord om Jezus op één lijn te stellen met de tempel. Het werkwoord ‘wijden, heiligen’. Aan het eind van het gesprek met de Judeeërs zegt Jezus dat ‘de Vader hem gewijd heeft’ net zoals de tempel opnieuw is gewijd (Johannes 10,36).

Het is niet voor het eerst in zijn evangelie, dat Johannes de betekenis van Jezus direct in verband brengt met die van de tempel en het licht dat daarin schijnt. In de proloog van zijn evangelie schrijft hij over Jezus de beroemde woorden ‘Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet overwonnen.’ (Johannes 1,5). En even verderop: ‘Gods Woord is vlees en bloed geworden en het heeft onder ons zijn tent opgeslagen (getabernakeld)’ (Johannes 1,14), een directe verwijzing naar de ontmoetingstent, die de voorloper van de tempel is.

Nog explicieter wordt het verband tussen Jezus' opstanding en de vernieuwing van de tempel gelegd wanneer Johannes vertelt hoe Jezus alle handelaars en geldwisselaars van het tempelplein verjaagt. Jezus zegt dan: ‘Breek deze tempel maar af en ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.’ ‘Zesenvertig jaar heeft de bouw van deze tempel geduurd en u wilt hem in drie dagen weer opbouwen?’ werpen de Judeeërs hem tegen. Maar hij sprak over de tempel van zijn lichaam, legt Johannes aan zijn lezers uit. En hij voegt eraan toe: Na zijn opstanding herinnerden zijn leerlingen zich dat hij dit gezegd had (Johannes 2,19-22).

In Jezus schijnt, als in de tempel, het licht van Gods aanwezigheid, het voortdurende licht, dat niet te doven is. In Jezus kun je iets van God gewaar worden. ‘Kijk naar wat ik doe,’ zegt Jezus tot zijn gesprekspartners, ‘dan zul je zien dat de Vader en ik één zijn.’ Niet één en dezelfde, maar één in woorden en

dadens.

In wat Jezus doet wordt zichtbaar wie God voor ons wil zijn: een God die vergeeft, een God die geneest, die blinden de ogen opent, die eeuwig leven in het vooruitzicht stelt, een God die licht doorgaat met licht te scheppen.

Hoe komt het dan dat Jezus' gesprekspartners dit niet zien, dit niet willen zien? Ze vinden het godslasterlijk, dat Jezus zo sterk in verband met God wordt gebracht, of andersom, dat God zo menselijk wordt gemaakt. Anderen zagen het wél, lazzen we aan het eind van dit bijbelgedeelte. Jezus ging naar de Jordaan en daar gingen velen hem wel geloven. Maar waarom die Judeeërs in de tempel niet?

Hoe komt het, dat mensen niet zien wat zó zichtbaar is: dat in Jezus het licht van Gods aanwezigheid en werkzaamheid straalt, opnieuw is gaan stralen en blijvend licht verspreidt? Waarom ziet niet iedereen dit?

Die vraag kun je stellen met het oog op de Judeeërs met wie Jezus in gesprek is. Maar Johannes heeft deze vraag ongetwijfeld ook betrokken op de tijd waarin hij zijn evangelie schreef, zoals ook wij in onze tijd in alle ernst de vraag stellen: waarom wordt dit heldere, levenwekkende licht dat Jezus uitstraalt door steeds minder mensen opgemerkt? Waarom laat het mensen koud? Of sterker nog: waarom roept het boosheid op?

In het gesprek dat Jezus in de tempel voert, in de zuilengang van Salomo, wordt hier geen verklaring van gegeven, maar er wordt wel een denkrichting gegeven. Want Jezus herneemt in het gesprek een ander beeld dat eerder in het hoofdstuk centraal stond, namelijk het beeld van de herder en zijn kudde.

In deze beeldspraak, van de herder en zijn schapen, benadrukt Jezus dat de schapen de stem van hun herder kennen. 'U wilt me niet geloven', zegt Jezus tot zijn gesprekspartners, 'omdat u niet bij mijn schapen hoort. Mijn schapen luisteren naar mijn stem.'

Van de nadruk op het zien (de werken zien die God in

Jezus doet) schakelt Jezus in het gesprek dus over op het horen. Naast het Licht gaat het ook over de Stem. Zien is blijkbaar om te kunnen geloven niet genoeg. Het gaat ook om horen, je aangesproken weten, je geroepen voelen, een stem vernemen die jou aanspreekt, in wat je leest of in wat iemand zegt, in wat je zingt of door de stem van je geweten.

Verderop in het Evangelie van Johannes zal Jezus zeggen, dat zijn spreken door zal gaan, dat zijn stem zal blijven klinken door het werk van de heilige Geest. 'De heilige Geest zal jullie alles in herinnering brengen wat ik tegen jullie gezegd heb' (Johannes 14,26).

Aangesproken worden, een stem vernemen, persoonlijk het woord tot jou gericht krijgen, dat gebeurt door de werkzaamheid van Gods Geest, die ook Jezus dreef en die ook van Jezus uitgaat.

Op deze zondag tussen Pasen en Pinksteren lezen we over licht om te zien en een stem om te horen. Een verhaal dat de realiteit serieus neemt. Veel mensen – steeds meer in onze omgeving – zien niet het licht van God dat Jezus laat stralen in de wereld. Veel mensen – steeds meer in onze omgeving lijkt het wel – horen niet het geluid van Gods stem, worden niet aangesproken.

Wij vieren onze feesten Pasen en Pinksteren, en warmen ons ook aan het joodse feest Chanoeka, om moed te houden en ons vertrouwen op God te sterken. Op de één of andere manier blijft het licht van God voortduren, het wordt steeds weer ontstoken, het wordt niet door het duister opgeslokt. Dat vieren we met Pasen en dat zien we bevestigd in het lichtfeest van Chanoeka.

Op de één of andere manier blijft de Geest van God waaien, mensen in beweging brengen, mensen inspireren, spreken in de stilte of met een geweldig geluid. Dat gaan we vieren met Pinksteren. Een feest om naar uit te kijken.

Amen